

Teesie

KUNIGUI
AUDRIUI BAČKIUI

PRAKALBA Į MALONŲJĮ SKAITYTOJĄ

LAIŠKAI IŠ AMŽINOJO MIESTO

Iš loskos Viešpaties...

Motiejus Valančius, „iš mielaširdystės Dievo ir loskos Stalyčios Apaštalų“ tapęs vyskupu, jau savo pirmajame ganytojiškame laiške skuba pareikšti: „pasiakliovęs savo pakėlimu į piemenis iš rankos

Viešpaties, priėmiau ant kukšteros savo sunkybę, katros priimti nesizganduotų ir patys aniolai“. Nežinia, ar prelatas Audrys Juozas Bačkis ištarė tuos pačius žodžius, kai buvo nominuotas vyskupu ir paties popiežiaus konsekruotas. O prieš penkiolika metų paskirtas Vilniaus Arkivyskupu ar prisiminė beišsipildančią vaikystės svajonę: „Noriu būti kunigas, kuris vadovauja kitiems kunigams“?

Tapęs apaštalų įpėdiniu, jis jau penkiolika metų yra su mumis. Ir pirmasis ingresas į Vilniaus Arkikatedrą baziliką, kurį po devynių metų keis antrasis – pasipuošęs purpurine pijuse – iki šiol gyvas žmonių atmintyje. Antai Seminarijos rektorius kun. Robertas Šalaševičius šypsosis prisiminęs, kad jis, tuometis dvylitokas, pabėgęs iš pamokų, kad galėtų dalyvauti iškilmėje. Aure šio laikraščio redaktorius, nors buvo dar nedidelis berniukas, švęsdamas savo gimtadienį su Tėveliais irgi žygiavo Katedron, kad nors akies krašteliai išvystų Ganytoją. O apie netrukus įvyksiantį rankos paspaudimą net nedrįsta svajoti. Vieninteliam iš visų vaikų! Gal ir šie regimi prisilietimai ilgainiui padėjo tiek abiturientui, tiek devynmečiui apsispręsti savo gyvenimą skirti Kristui?

Viešpats apdovanoja mus laiku ir žmonėmis. Apdovanotieji buvimo su Kardinolu nūn jį atmena šiuose *Teesie* puslapiuose. Tai ir seminaristo Audrio ugdytojai, ir kunigai, jaučiantys jam ypatingą padėką. O ir pats Jo Eminencija šiltais pavasariškos žiemos vakarais vis atrasdavo valandėlę pasidalyti prisiminimais.

Tad šiandien, kaip kad savo ganytojišką laišką užbaigdamas taria vyskupas Motiejus Valančius, „po visam atgiedokime giesmę *Tave Dievą garbinam*, o tai dėl to, kad visi padėkavotumėm Dievui už neapleidimą vyskupystės mūsų ir išmelstumėm visokio gero mūsų ganytojui“.

Mykolas

Gerbiamas Redaktorium,

Tavo malonų laiškutį gavau ir su dideliu dėmesiu perskaičiau. Prašymas prisiminti Kardinolo jaunystę yra ir logiškas, ir pilnas entuziazmo. Vis dėlto labai prašau atleisti mane nuo šio uždavinio. Mėgstu pajuokauti, tačiau parašyti rimtesnį straipsnį, o juolab apie tokį svarbų asmenį, šiuo metu man yra sunkiai įveikiama realybė. O laikas vis mažta...

Mano jausmai visiškai sutampa su Tavo mintimis, tačiau protas kužda šįkart susilaikyti. Manau, būsiu išmintingas ir paklusu protui. Esu tikras, kad bet kokių atveju apie mūsų gerbiamą Eminenciją galima susidaryti vien patrauklų įvaizdį. Jis tikrai yra vertas mūsų visų aukščiausios pagarbos. Jis buvo, yra ir liks nuostabus asmuo žmonių prisiminimuose ir Bažnyčios bei mūsų Tautos puslapiuose.

Linkėdamas geriausios kloties Jūsų visų darbuose ir užsimojimuose, melddamas Jums visiems gausiosios Dievulio palaimos,

*Prel. Algimantas Bartkus,
Šv. Kazimiero lietuvių Kolegijos Rektorius*

Brangus Bičiuli,

Sveikinu Jus ir visą Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminariją! Kviečiame parašyti apie Kardinolą. Ar aš Jį pažįstu? Žmogus nėra vien datos, šventimai, pareigos. Negalėjimas suvokti kito žmogaus slėpinio mūsų santykius padaro ypatingus ir mįslingus, o kiekvienas susitikimas ir bendravimas tampa savotiška ekstaze.

Kai sakai ar rašai žodį, jį suradęs pirmiau paslepi savo viduje, iš kur jis iškyla jau su tavo paties ženklu. Rašome ir sakome tai, kas esame. Juk tai ir mūsų pačių išpažintis bei Credo.

Prieš septyniasdešimt metų Audrys Juozas Bačkis giliai religingoje šeimoje gimė dar ne vyskupas nei ne kardinolas, o toks pats, kaip aš ir tu – mažas, nuogas berniukas. Paskui – mokykla, seminarijos Paryžiuje bei Romoje. Tvirtos plytos, kurias jis sugebėjo mūryti. Po kunigystės šventimų – paskyrimai, tarnyba įvairiuose kraštuose. Atstovauti Šventajam Sostui – reikli užduotis. Kartu tai galimybė praplėsti akiračius, išmokti kalbų, būti visada pasiruošusiam tarti prasmingą žodį. Ir liudyti!

Bet grįžkime prie Arkivyskupo buvimo Romos lietuvių Kolegijoje... Pamenu tik vieną įvykį. Kartą Audrys, išvykęs atostogų pas tėvus į Paryžių, užtruko ilgiau nei buvo leista. Sugrįžusį Rektorius man liepė jį išbarti, o po geros savaitės manęs rūsčiai paklausė: „Stasy, ar kalbėjai su Bačkiu?“ „Ne, prelate, nekalbėjau. Jei jūs esate įsitikinęs, kad jį reikia barti, padarykite tai pats. Ir kas čia tokio? Juk pas tėvus buvo...“ Žinojau, kad pats Rektorius nieko nesakys, nes labai brangino Audrio tėvelius.

Sveikas, tvirtas, vyriškas – Audrys pargriaudavęs ne vieną kolegą ir, atsisėdęs ant jo kaip Dovydas ant Galijoto, išdidžiu žvilgsniu apžvelgdavo žiūrovus: „Ar matote, kaip jis mane žudo?..“

Romoje mes prisirišę prie Eminencijos. Meldžiamės atsigręžę į Jo padovanotą mūsų Šventojo Globėjo ikoną ir vis girdime Jo žodžius: „Visada aukokite šv. Mišias taip, tarsi jos būtų jūsų pirmosios ir paskutinės...“

Prel. Stasys Žilys

Negyventi sau...

Susitikti su Jo Eminencija nebuvo lengva: užplūsdavo tai kunigai, tai piligrimai... Minios, plaukiančios kaip ir Jėzaus laikais. O čia dar keletas švenčių, minėjimų, išvykų. Ir žurnalistai. Trokštantys bent akimirka atskleisti praeities skraistės gobiamą Kardinolo vaikystę, jaunystę, pažvelgti į studentiškus laikus, atminti diplomatinę tarnybą ir, svarbiausia, buvimą gimtiniėje – Vilniaus Arkivyskupu. O pats Kardinolas, kaip vėliau prisipažins, tetrokšta pabėgti kuo toliau nuo smalsuolių, sveikintojų, kad ne jį, bet Viešpatį šlovintų už Jo meilę ir palaimą. Vartome unikalius kadrus ir bandome prisiminti nueito kelio akimirkas, už kiekvieną iš jų dėkodami Aukščiausiam.

Kada pajutote Kristaus kvietimą darbuotis Jo vynuogyne? Kokie įvykiai ar žmonės sužadino šį troškimą?

Pašaukimą pajutau dar vaikystėje; jam turėjo įtakos tiek gražus Tėvėlių pavyzdys kas sekmadienį eiti į bažnyčią, tiek patarnavimas šv. Mišioms. Tuo metu gyvenau Prancūzijoje, kuri buvo labai nukrikščionėjusi. Būdamas skautu, studijuodamas sutikau daug nutolusių nuo Dievo žmonių, tačiau taip pat pažinau ir nemaža puikių kunigų, kurių ryžtas ir pastangos padėti žmonėms grįžti prie Aukščiausiojo mane žavėjo. Su jais kartu vykdavome į misijas, pavyzdžiui, padėdavome žmonėms pasirengti išgyventi Didžiąją Savaitę. Mes vaidinome, rengėme pamaldas ir kitais būdais drąsinome gręžtis į Dievą. Taigi nors pašaukimą pajutau labai anksti, vis dėlto šios misijos ir kunigų pavyzdys turėjo lemiamą įtaką mano galutiniam apsisprendimui.

Ar visuomet taip ir norėjote būti kunigu? Galbūt viliojo ir kiti keliai?

Nuo mažens buvęs troškimas tapti kunigu gal kiek priblėso paauglystėje. Kai Universitete studijavau matematiką, mane kankino abejonės: ar tai tikrai mano kelias. Tačiau pasirinkęs niekada nežiūrėjau atgal ir niekada nesigailėjau. Ne mes renkamės kelią, bet Dievas mus šaukia. Mums rinktis kelią – tai suprasti, ko Dievas iš mūsų nori, ir visa širdimi atsiliepti bei ištikimai tuo gyventi. Ar vėl pasirinkčiau šį kelią? Laiko neatsuksi. Reinkarnacija netikiu, tikiuosi garbingai išverti iki galo šiame gyvenime, kol Viešpats pasiūšaus pas save.

1955 m. su skautais

„Atradote“ skautiją. Kaip klostėsi Jūsų bendrystė su ja, Jums būnant klieriku?

Su jais susipažinau besimokydamas gimnazijos pradinėje klasėje. Visuomet turėjome puikius kapelionus,

kurie su mumis stovyklavė, keliaudavo, mums padėdavo, buvo labai nuoširdūs, o drauge gražiai lydėjo krikščioniško gyvenimo kelyje. Įstojęs į Paryžiaus St. Sulpice seminariją nebeturėjau laiko dalyvauti skautų sueigose. Tik vasaros atostogų metu vėl įsitraukdavau į jų gretas.

Paryžiaus seminarijoje gyvenome gana uždara gyvenimą. Beveik visuomet būdavome joje, į miestą galėdami išeiti tik vieną popietę. Todėl laisvą laiką dažniausiai praleisdavome sportuodami. Mėgau žaisti futbolą, tinklinį. Taip pat mėgau skaityti, ypač dvasines knygas apie apaštalavimą nukrikščionėjusiame pasaulyje. Prisimenu su malonumu skaičiau knygą „Prancūzija – misijų žemė“. Širdyje turėjau karštą troškimą padėti žmonėms grįžti prie Dievo.

Ar didelė buvo Jūsų seminarija Paryžiuje, paskui – Romoje? Kiek turėjote kurso draugų?

Paryžiuje vien filosofijos kursuose buvo apie 80 klierikų, o visoje seminarijoje – apie 200. Romoje, lietuvių Šv. Kazimiero kolegijoje, kurioje gyvenau, glaudėsi vos 10 klierikų. Studijuoti eidavau į Grigaliaus universitetą. Čia susirinkdavo įvairių tautybių seminaristų ir tik su keletu jų teko artimiau susipažinti.

1956-1957 m.m. Paryžiaus seminarija

Kokia buvo Jūsų Seminarijos dienotvarkė, gyvenimo tvarka? Ar joje buvote darbštus, klusnus, o gal prikřsdavote kokių nors eibių?

Paryžiaus seminarijos dienotvarkė buvo panaši į Vilniaus: keldavomės 6 val., vėliau – mąstymas, šv. Mišios ir rytmetinės paskaitos. Po pietų dar turėdavome paskaitų, konferencijų ir laiką asmeninėms studijoms, o 10 val. eidavome miegoti. Sekmadienį irgi praleisdavome seminarijoje: iškilmingai švėsdavome šv. Mišias, Vakarinę, o po pietų eidavome sportuoti.

Romoje po rytinių Mišių turėdavau bėgti į Grigaliaus universitetą, kur keturias valandas klausydavome paskaitų. Po pietų dar studijuodavome Kolegijoje. Čia mus supažindindavo su lietuviškomis tradicijomis bei mokydavo giedoti.

Visą laiką buvau darbštus, o atsakingo klusnumo išmokau Paryžiaus seminarijoje. Joje nebuvo jokių ugdytojų ar prefektų, kurie mus prižiūrėtų. Visus supažindino su seminarijos regula ir mes kiekvienas įsipareigojome jos laikytis. Jei gu kas pramiegodavo šv. Mišias ar šiaip kur nors nedalyvaudavo, pats nueidavo pas rektorių ir pasisakydavo bei atsiprašydavo.

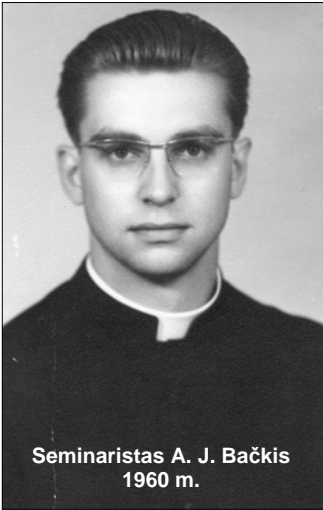
Paryžiaus seminarijoje pažinau dvasios tėvo svarbą. Jos profesoriai gyveno vietoje ir kiekvieną jų galėdavome, pasitarę su rektoriumi, pasirinkti savo dvasios tėvu. Būtinybė jį turėti liko visam gyvenimui.

Romoje šv. Kazimiero lietuvių kolegijoje buvo kitokia tvarka, daugiau primesta, su regulos aiškinimu ir priežiūra, kurią priėmiau, nors man ji ir nepatiko.

Kunigystės šventimų diena.

PASŅĒKĒSIŲ MĒNĒJĒ

Seminaristas A. J. Bačkis
1960 m.

Kas labiausiai Seminarijoje patikdavo ir kas labiausiai erzindavo? Kurią discipliną labiausiai mėgdavote ir nuo kurios šturpas eidavo?

Paryžiaus seminarijoje viską lengvai priėmiau. Labai patikdavo dvasinis ugdymas, kurį jutome per visas paskaitas. Su džiaugsmu priėmiau po Naktinės maldos buvusių visą valandą, skirtą vien dvasiniam skaitymui. Dvasinio ugdymo akivaizdžiai trūko Romoje, kur per paskaitas visas dėmesys būdavo sutelktas į dėstomą dalyką.

Po matematikos studijų man buvo sunku „perkasti“ metafiziką. Labai džiaugiausi Šv. Rašto disciplinomis. Kaip tik tuo metu buvo išleista Jeruzalės Biblija su komentarais, kurią visą perskaičiau.

Ar nebūdavo sunku rytais keltis, atlikti mąstymus?

Man visuomet buvo sunku keltis. Dažnai atsikėlęs turėdavau lauke palakstyti, kad neužmigčiau per mąstymą. Pasitaikydavo ir pramiegoti, bet tuomet eidavau prisipažinti rektoriui. Ačiū Dievui, turėjome kasdienius mišiolėlius su Šv. Rašto komentarais ir meditacijomis, kurios labai padėdavo atlikti mąstymą.

Papasakokite linksmų atsitikimų iš Jūsų Seminarijų gyvenimo.

Romoje linksmiausia buvo išvykti iš Kolegijos, pabūti kartu su draugais, ką nors pamatyti. Tais laikais niekas neturėjo mašinų. Keliaavome traukiniu, autobusu, pėsčiomis. Kartą su draugu kunigu, kuris turėjo seną mašiną, žiemą sumanėme pasimaudyti jūroje. Paplūdimys buvo tuščias, nes tokiu metu italai nelenda į vandenį. Išbridę iš jūros neradome savo drabužių – jie buvo pavogti. Išgelbėjo mašinoje paliktos sutanos. Apsirengėme jas ant nuogo kūno ir sugrįžome į Romą.

Besimokydamas Popiežiškajame Grigaliaus universitete vasarą vis vykdavote pagelbėti ūkio darbuose Tivolio viloje. Ką Jums duodavo tokios patirties laikas?

Lietuvių kolegijos turėtas ūkis Tivolijoje tebuvo paprasta kaimo sodyba, kurioje mėgau dirbti: šienauti, rauti runkelius, vynuoges, alyvuoges, pjauti malkas, šerti gyvulius. Man tai buvo atgaiva po studijų ir savotiška mankšta. Aš ir Paryžiuje gyvendamas vasarą važiuodavau pas pažįstamus į kaimą, nes man patiko ūkio darbai. Išmokau ir karves melžti, ir traktorių vairuoti, ir šieno vežimą prikrauti. Su skautais padėdavome vargingesniems, seniems žmonėms suvežti nupjautą žolę ar kitus ūkio darbus nudirbti.

Mokėtės dar „senojoje“ Seminarijoje: gavote tonzūrą, ostiarijaus, lektoriaus, egzorcisto, akolito mažesnius šventimus, taip pat buvote subdiakonas. Kurie iš jų labiausiai įsiminė?

Labiausiai įsiminė įvilkuvės, kurios buvo tuoj nuvažiavus į Romą. Jų metu gavau ir tonzūrą, kuri man labai patiko,

nors ir buvo tik simbolinė. O iš šventimų prieš kunigystę labiausiai įsiminė subdiakonatas, kurį prilyginčiau dabartiniam diakonatu, nes tuomet įsipareigodavome gyventi celibate ir melstis Valandų liturgija. Tai buvo lemtingas žingsnis prieš kunigystę. Apeigos vykdavo bažnyčioje, tačiau nebuvo papročio nei ruošti ypatingas vaišes, nei švęsti.

Ar besimokydamas Seminarijoje turėjote kokią nors mėgstamą apaštalavimo bei evangelizacijos sritį? Kaip ji pasikeitė vėliau?

Tuo metu nei Paryžiaus, nei Romos seminarijose nebuvo galimybių apaštalauti. Visas dėmesys skirtas vien dvasiniam ugdymui ir studijoms.

Sunku buvo atsižadėti apaštalavimo su skautais, kai dar prieš seminariją vykdavome misijoms padėti žmonėms arba dirbome su gatvės vaikais.

Tapęs kunigu, aš kiekvieną sekmadienį važiuodavau į parapiją. Aukodavau šv. Mišias, klausydavau išpažinčių, o po pietų kartais vienas, kartais su jaunimu išeidavau pasi-vaikščioti į kalnus.

Prioritetą visuomet teikiau jaunimo evangelizacijai ir darbui su neįgaliaisiais. Vėliau, jau dirbdamas Vatikane, turėjau ir Romoje jaunimo grupę, buvau jos dvasios tėvu. Kartą per savaitę drauge švęsdavome šv. Mišias, skaitėme ir gilino-mės į Šv. Raštą arba šv. Augustino bei kitų Bažnyčios Tėvų raštus, jiems vesdavau rekolekcijas. Su šiais žmonėmis ryšiai išliko iki šių dienų. Kai nuvažiuoju į Romą, jie kur nors susirenka ir mane pasikviečia. Tiesa, dabar mano „jaunimas“ jau vyresnis už mane.

Koks, besimokant Seminarijoje, buvo Jūsų kunigo idealas?

Mano idealas buvo, yra ir, tikiuosi, išliks – tai Kristus. Visą gyvenimą stengiausi ir dabar tai darau – negyventi sau, bet Kristui.

Veik prieš penkis dešimtmečius prasidėjo Jūsų kunigiška tarnystė. Kokiomis idėjomis degė Jūsų širdis, kai palikote Seminariją?

Svajojau pasinerti į sielovadinį darbą tarp lietuvių. Tuo metu tai buvo įmanoma Amerikoje, kur daug lietuvių išeivių, jaunimo organizacijų. Deja, svajones turėjau palikti dėl tolesnių studijų ir diplomatinio darbo. Tačiau visur, kur buvau, vis susirasdavau parapijų ar grupių, kurioms skyriau visą savo laisvą laiką, dalyvaudamas šeimų ar jaunimo susirinkimuose kaip dvasinis vadovas.

1961 m.

Susitikus su Eminencija

Pirmasis susitikimas su Jo Eminencija Vilniaus Arkivyskupu Metropolitu Kardinolu A. J. Bačkiu įvyko 1993 metų liepos mėnesį. Man jis sutapo su ypatingo apsisprendimo laiku, – apsisprendimo, pakeitusio visą mano gyvenimą.

Kai po ilgo apmąstymo ir maldos pagaliau subrendo suvokimas, jog turiu eiti pirmyn, keisdamas ne tik vietą ir įpročius, ne tik profesiją ir veiklos sritį, bet patį gyvenimo pasirinkimą, nepaisydamas išgyvento vidinio tikrumo intuityviai laukiau tarsi ženklo-patvirtinimo, jog tas išgirstas *eik iš savo gimtojo krašto, savo tėvo namų, į kraštą, kurį tau parodysiu* (Pr 12,1) iš tiesų yra Dievo balsas, o ne mano žmogiškų pastangų vaisius.

Štai toks – jau apsisprendęs vykti į atkurta Vilniaus kunigų seminariją ir dar tebeieškantis atsakymų – susitikau su Arkivyskupu. Nors visa Bažnyčia Lietuvoje tuo metu laukė Popiežiaus vizito ir intensyviai jam ruošėsi, Jo Eminencija rado laiko ir man. Atidžiai išklausęs ir aptaręs mano situaciją, susitikimo pabaigoje Arkivyskupas tarsi juokaudamas pasakė: *Ką gi aš su tokiu tavimi darysiu?*..

Tuomet dar negalėjau suprasti, jog už viso šito slypėjo kur kas gilesnė tiesa, – tikėjimas gera žmogaus valia bei pasitikėjimas Dievo Apvaizda. Tik kai po kelių dienų sulaukiau netikėto skambučio iš Kurijos, supratau, jog Viešpats man tikrai labai dosnus: Arkivyskupas įteikė man ne tik leidimą dalyvauti Šventojo Tėvo aukojamose Mišiose, bet leido ir Komuniją – Kristaus Kūną – priimti iš Popiežiaus rankų. Nežinau, ar ši tikrove tapusi galimybė tebuvo sutapimas, ar ypatinga Arkivyskupo įžvalga. Šiandien ne tai svarbiausia. Tikra yra viena: būtent tokio, apčiuopiamo Viešpaties artumo ženklo tuo metu man labai reikėjo. Tačiau pirmą kartą išgyvenau niekuo nepelnytą, bet per konkrečius žmones įkūnytą ir mane palietusį save į mano rankas atiduodančio Dievo dosnumą. Atsidavimą *veltui*. Į tokį Dievo kvietimą neatsiliepti negalėjau...

Šį Viešpaties dosnumą – per įvykius ir per žmones – nuolat patiriu iki šios dienos. Galiu pasakyti dar daugiau: ne tik pirmą kartą, bet ir toliau mano, kunigo, gyvenime šie ypatingi Dievo prisilietimai vienaip ar kitaip visada buvo ir tebėra susiję su labai konkrečiu Vyskupo, Jo Eminencijos A. J. Baččio, asmeniu. Dosnus laikas nuo pat atkūrimo dienos Arkivyskupo ypač puoselėjamoje Vilniaus kunigų seminarijoje; studijų metai Paryžiaus seminarijoje; vėl Vilnius, patikėtos studijų prefekto pareigos, diakonato ir kunigystės šventimai; vėliau studijų tąsa Romoje, Popiežiškajame Grigaliaus universitete; pagaliau – moralės teologijos dėstymo metai tame pačiame universitete, – permąstydamas visus šiuos savo gyvenimo tarpsnius tegaliu kartoti: visada jaučiausi esąs prisimenamas ir lydimas pasitikėjimo bei abipusio supratimo.

Ir kaskart, kai turėjau vis iš naujo spręsti: *Viešpatie, tai Tavo ar mano paties valia?* – žinojau, į ką galėjau kreiptis pagalbos – į Eminenciją. Ir kaskart stebino tas ypatingas

gebėjimas matyti ir mąstyti *plačiau*, nes būdamas pirmiausia savosios vyskupijos ganytojas, tuo pat metu Eminencija kiekvieną iš mūsų matė ir visos Kristaus Bažnyčios kontekste. Tik todėl, kai tam tikrose situacijose atsiverdavo naujos galimybės kitu – visuotinės Bažnyčios – lygmeniu, Eminencija viską padėdavo suvokti kaip misiją, kaip kitokią tarnystę, kaip gyvą dalyvavimą Kristaus Kūne, kurio kiekvienas narys – kad ir kur jis į tą Kūną būtų įsijungęs – visada gali turėti savo paskirtį ir prasmę. Ar galėčiau šiandien nedėkoti Viešpačiui už visas asmenines Eminencijos patirtis, kurios leido Jam išsiugdyti ir platų regėjimo lauką, ir galią suvokti įvairovę kaip turtinančią, o ne trikdančią, ir gebėjimą konkrečiai, reikliai, o kartu diskretiškai būti šalia...

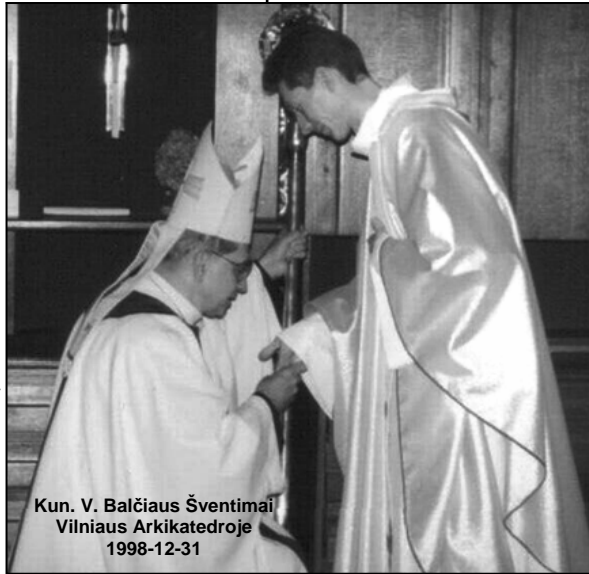
Kaskart, kai Eminencija atvyksta į Romą, jis būtinai kviečia visus čia studijuojančius ir dirbančius vyskupijos kunigus į jau tradiciniu tapusį pasikalbėjimą bei vakarienę. Dalijasi ne vien duona, bet ir žodžiu; skiria laiko, noriai įsiklauso, supranta ir padeda spręsti, leisdamas kiekvienam bręsti atsakingai laisvei – tokia šių susitikimų patirtis. Susitikimų, kurie, kartą įvykę, žinau, nesibaigia: nes ir po jų su mūsų rūpesčiais ir džiaugsmiais liekame gyvoje Arkivyskupo atmintyje, o per visa tai – ir vyskupijos gyvenime.

Kai užbaigęs vieną iš man patiktų misijų – teologijos doktoratą – po viešo gynimo Romoje norėjau dėkoti Eminencijai, – dėkojau būtent už tai: už Jo ištikimybę mums, už gebėjimą nuolat būti šalia net tada, kai atstumas ir kalendorius, rodos, būdavo kliūtis.

Tokį Jo Eminenciją Kardinolą A. J. Bačį – Arkivyskupą ir Žmogų – pažinau savo, kunigo, gyvenime. Apmąstau šias patirtis kaip realią bažnytiškumo erdvę, kuri man padėjo ir padeda suvokti ir išgyventi visą gyvo Kristaus Kūno – Bažnyčios – tikrovės įvairovę. Tarsi girdėčiau kartojant apaštalo Pauliaus žodžius: *Esama skirtingų malonės dovanų, tačiau ta pati Dvasia. Esama skirtingų tarnysčių, tačiau tas pats Viešpats. Ir esama skirtingų darbų, tačiau tas pats Dievas, kuris visa veikia visur kur. Kiekvienam suteikiama Dvasios apraiška bendram labui* (1Kor 12,4-6). Šį ypatingą gebėjimą konkrečiuose įvykiuose išvelgti apraiškas *bendram* Bažnyčios labui esu patyręs asmeniškai.

Nuoširdžiai sveikindamas Jo Eminenciją Jubiliejaus proga dėkoju už lydėjimą, už dosnumą, už tikėjimą ir pasitikėjimą, už gebėjimą diskretiškai, bet realiai būti šalia, nuolat liudijant Dievo ir Žmogaus susitikimo tiesą. Viešpats yra dosnus – per įvykius ir per žmones. Tokį Jį ir toliau teskelbia ir tepatiria Eminencija savo ganytojiškoje tarnystėje.

Kun. dr. Vidas Balčius
Roma

Kun. V. Balčiaus Šventimai
Vilniaus Arkikatedroje
1998-12-31

LIUDIJIMAS

Kardinolas. Žmogus, kurio aš bijojau

Esu alkoholikas, tačiau šiandien – blaivus alkoholikas.

Išgėrinėti pradėjau su vyresniais kiemo draugais, tarsi įrodinėdamas, kad aš jau vyras, vėliau – kariuomenėje. Čia buvo griežta drausmė, todėl sriūbtelėdavome nebent gerai pasislėpę, kai nematydavo vadai. Ir tik alų. Ir niekada iki girtumo.

Nors besimokydamas Seminarijoje nustojau vartoti alkoholį, lengvas apsvaigimas, pradėjęs lydėti po kariuomenės, po šventimų vėl atsinaujino. Vysk. Sladkevičiaus pašventintas kunigu, buvau paskirtas dirbti į mažytę parapiją, kurios vyrai neengdavo taurelės. Prasidėjusiuose ūkio darbuose, statybose, remontuose pavaišindavau talkinčius darbininkus, o kviečiamas prisidėti visuomet atkakliai atsikalbinėdavau... kol pastebėdavau, kad alkoholis jau nepastebimai atsirado mano skrandyje.

Intensyvesnis gėrimas prasidėjo po Tėvo laidotuvių. Po jų ėmiau dauginti alaus kiekį, nevengti ir stipresnių gėrimų. Tėvas man buvo ir liko labai brangus, todėl nusiraminau dėl jo netekties rasdavau alkoholyje.

Gerdavau, nes man buvo skanu ir jausdavau lengvą apsvaigimą, kuris greit praeidavo. Kai tik būdavau vienas – taip ir magėjo atsidaryti butelį. Vis stengdavausi ištrūkti pas draugus – bet tik pas tuos, su kuriais galėsiu kartu išgerti. Draugai nebuvo kalti, to net nepastebėdavau... Vis dėlto nepatyrčiau tikros bičiulystės, buvau vienišas. Vienatvę slėpiau po juokdario kauke. Iš išorės atrodžiau linksmas, o viduje – liūdnas, iš išorės – blaivus, o širdis skendo aluje, išoriškai buvau sąžiningas darbuose, remontuose, kalbėdamasis su darbininkais. Buvau sąžiningas kitiems, bet tik ne sau. Nesijaučiau esąs naudingas. Su nekantrumu laukdavau pirmųjų mėnesio trečiadienių, kuomet Kurijoje susitinka kunigai: kaskart tai nauja šventė, kuomet galėdavau bendrauti ir nesijausdavau toks vienišas. Kol sugrįždavau namo. O čia laukdavo pakeliui įsigyta nauja partija – 4 ar 8 buteliai alaus. Taip per 15 metų pamažu ir įklimpau į alkoholizmo liūną. Tas įklimpimas nebuvo ypač gilus, tragiškas, bet kai eini per balą, batus vis vien sušlampi. Vis dėlto nei kitiems, nei sau niekuomet neprisipažinau, kad esu alkoholikas: *kas tie pora butelių alaus? Na, gerai, keturi. Po to dar du. Ir paskutinis. Beveik kasdien. Vasaros kaitros sukeltas troškulys kamavo ir rudenį, ir žiemą.*

Pirmoji apie alkoholio problemą prabilo mano Motina, kuri visuomet būdavo šalia manęs: „Sūneli, per daug...“ Paskui užsiminė kolegog kunigai. *Nelyginkit manęs su alkoholikais, jie nemoka gerti!*

Buvau sąžiningas Dievui, bet ne sau. Kas dvi savaites eidavau išpažinties ir karštai gailėdamasis kartojau tas pačias nuodėmes. Stengdavausi kuo greičiau atlikti šią pareigą, pasiryždavau šiandien net neragauti, tačiau vakare vėl neiškėsdavau neišgėręs. Išpažintis tebuvo savęs apgaudinėjimas. Jai vis pritrūkdavo svarbiausio dalyko: tvirto noro taisyti. Na, taisyti taisyti – pasiryždavau butelį atidėti kitai dienai, bet netrukus jį vėl atsiimdavau. Save ramindavau: *rytoj negersiu, todėl šiandien išgersiu daugiau.* Paskui ryte, žvelgdamas į veidrodį, stebėdavausi: *Kodėl jis toks kreivas? Bet juk čia aš! Vaje vaje, bet nieko – buteliukas alučio, ir bus gerai...*

Dievo aš nebijojau. Bijojau Kardinolo. Bijojau, kad užtiks

mane įkaušusį, pavadins alkoholiku, ir aš prarasiu kunigystę, parapiją. Net du kartus jis buvo atvažiuavęs į mano paskutinąją tarnystės vietą; abukart rado mane tvarkingą, švytintį linksma angelėlį. O širdis dreba nuo alkoholio priklausomybės.

Kartą atvyko du kunigai ir papasakojo apie anoniminių alkoholikų grupę, kurion renkasi ir dvasininkai. *Negali būti, aš pats išsikapstysiu iš šios problemos, turiu jėgų, aš gi kunigas. Tai jūs nemokat gerti. Man niekada nebūna pagirių.* Po nuoširdaus įtikinančio pokalbio vis dėlto sutikau kitąryt nuvykti į Vilniaus priklausomybės ligų centrą – pasitikrinti. Prieš tai, kaip įprasta vakare, išgėriau alaus. Iš pykčio – 8 butelius.

Ryte vykdamas sugalvojau, kaip teisinsiuosi prieš gydytoją, o ji, pasižiūrėjusi į akis, atvirai pasakė: „Jau prasidėjusi abstinencija. Reikia valyti organizmą“. Guluosi. Juk pažadėjau bičiuliams.

Irzlus ir piktas raudu palatoje: išdaviau ir pragėriau savo kunigystę. Ką sakyti gydytojams? Kaip pasiteisinti prieš rūs-tujį Kardinolą?.. VISKAS BAIGTA.

Prąjęs vos pusantros valandos, vos spėjus ištraukti lašelinės adatą, į palatą įeina sesuo Aldona. Pirmoji mintis: praneš, kad mane perkėlė į kitą parapiją, o gal suspendavo... O ji: „Su tavimi nori pasikalbėti...“ Tarpduryje pasirodo Kardinolas. Vėliau ligoninės vedėja pasakys: „Jei čia ateitų Prezidentas, aš nenustebčiau, bet kad Kardinolas ateina į tokį skyrių...“ *Viskas, baigėsi kunigystė.* Eminencija man pasirodė siaubingas: antakiai rūsčiai suraukti, akys svaiddo žaibus, vyskupiškas kryžius siūbuoja. Rodėsi, kad tik ir dairosi ieškodamas šluotos, kuria galėtų mane prilupti. Bijojau ne lazdu ir moralų, kurių tikėjausi, vien kaip aš jam į akis galėsiu pažvelgti... Patyriau tokį šoką, kad, jeigu ne grotos, būčiau iššokęs iš 4-ojo ligoninės aukšto.

Paprašęs seserį Aldoną palikti mus dviese, jis ramiu balsu tarė: *Tu esi mano kunigas, ir aš esu atsakingas už tave. Mes žinojome apie šią problemą, bet nežinojome, kaip tau pasakyti. Gerai, kad pats ryžaisi.* Tarsi kas šydą nuo mano akių būtų nuėmęs. Tie žodžiai sudėjo visus taškus ant *i*. Iki tol Kardinolą įsivaizdavau lyg despota, taip ir tykantį ką nors pričiupti. Juk Jam pasakyta – padaryta. Be jokių atsikalbinėjimų...

Dabar pajutau Jo jautrią širdį. Juk mane galėjo iškart suspenduoti, kol pasigydysiu... Tačiau užuot taip pasielgęs, savo titulu pasinaudojo kaip Gailestingumo įrankiu. Kas galėtų prasigėrusiam žmogui pasakyti *Tu esi mano, ir aš už tave atsakingas?* Kas galėtų ištarti šiuos žodžius, išdaužiusiam Jo pasitikėjimo langą? Tik tėvas. Jo Eminenciją pažinau kaip Gailestingąjį Tėvą. Jaučiausi lygiai taip, kaip šventimų dieną. *Tu esi mano. Aš atsakingas už tave.*

Kardinolo dėka išvykau trijų mėnesių reabilitacijos į Lenkiją. Ten supratau, kad serga mano žmogystė, o ne kunigystė. *Mišias aukojai? Išpažinčių klausei? Ligonius lankei? – Bet juk privalėjau!* Nustojau kaltinti aplinkybes, draugus ir įsisažmoninau, kad nors ir esu alkoholikas, bet man dar per anksti su kurmiais domino žaisti.

Eminencija ištiesė ranką. Grįžęs pakeičiau viską, kas man priminė gėrimą: batus, drabužius, gyvenamą vietą, mašiną, net parapiją. Kardinolo dėka kitaip pradėjau vertinti

savo tikėjimą ir pasitikėjimą Dievu, kunigystę, šv. Mišias, Valandų liturgiją, pasižadėtą žodį. Dabar esu atradęs save ir jaučiuosi taip, tarsi spintoje, kuri yra mano kunigystė, būčiau suradęs savo lentyną, o joje – savo bylą, kurioje lapas, pilnas mano paklydimų ir vienas žodis – KUNIGAS.

Nei suspendavimas, nei perkėlimas į kitą parapiją, nei gydymas per prievartą man nebūtų padėję, vien Eminencijos tėviški žodžiai. *Tu esi mano kunigas, ir aš už tave atsakingas.* Tėviškas žvilgsnis į mane ne tik kaip į kunigą, bet ir kaip į žmogų. Ne atmetė, bet pakvietė.

Dabar nebebijau ir paties Kardinolo. Priešingai, jį gerbiu kaip gailestingą ir supratingą tėvą, pastebintį širdies gelmes. *Rūstaut negreitas, yra pilnas gerumo.* Jo dėka kritiką priimu nebe kaip barimą, bet kaip būtiną *correctio fraterna*. Ir vis maštau: juk jo rūpestis ne vien aš buvau, o visi Arkivyskupijos kunigai.

Ir šiandien tikrai negalėčiau tarnauti žmonėms, jei ausyse neskambėtų Eminencijos man ištarti žodžiai: *Tu esi mano kunigas, ir aš esu atsakingas už tave.* Tai mane įgalina klausiti savęs paties: *Koks aš esu kunigas?*

Matyt, taip reikėjo. Alkoholizmas man tapo *felix culpa*: tik nupuolęs į dugną supratau, kaip gera negerti. Man alkoholio nebereikia, mano ežerai jau išgerti. Šiandien esu blavus kunigas.

Linkiu Jo Eminencijai ir toliau išlikti tokiam, koks jis man yra šiandien: KARDINOLAS – ŽMOGUS – TĒVAS.

Tu esi mano kunigas, ir aš esu atsakingas už tave.

Kun. Jonas Ulickas

Gerai, kad manęs klausė...

Puikiai prisimenu pirmuosius Jo Eminencijos žingsnius Lietuvoje. Vos išgirde, kas paskirtas naujuoju Vilniaus Arkivyskupu, daugelis kunigų, ypač senesnės kartos, kraipė galvas: užsienietis! Ar įtiks? Ar sugebės prisitaikyti? Juk Lietuvoje tik gimęs, o užaugęs, subrendęs svetur. Čia visiškai kitos sąlygos...

Arkivyskupas pateko tarsi į negyvenamą, sustingusią žemę, kur viską reikėjo pradėti iš naujo. Ne tik kad nuo 1940 m. Bažnyčioje Lietuvoje vyravo stagnacija, o apie Vatikano II Susirinkimo nutarimus mažai kas girdėjo, bet ir patys kunigai, vieni klausydami vyskupo, kiti – valdytojo, buvo pripratę prie dvišalystės, kuri sąlygodavo „darau, ką noriu“ principą. Be to, visi prisirišę prie tradicijų, kurių, šiukštu, negalima keisti.

Į tokią situaciją stačia galva Arkivyskupas ir įpuolė. Pradžiai jam buvo labai sunki: pamenu, vienąkart Vyskupų Konferencijoje sako pradėdas nieko nebesuprasti. Vyskupas Vladas Michelevičius tuomet linksmai atsakęs: „Tamsta, kai jau visiškai nieko nebesuprasi, pasijausi, kad sėdi savo kėdėje“. O suprasti buvo ką: ir kunigų nenorą įsitraukti į darbą, ir vietos aktualijas, ir reformų būtinybę. Gerai, kad tada nuolankiai manęs klausė. Jam pagelbėjo ir dip-

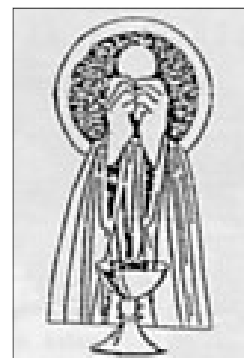
lomatiniai įgūdžiai, ir griežtumas: kartais rūsčiai pradėdavo, o baigdavo „su širdimi“. Absoliučiai nauja buvo, kad atkūrė Seminariją. Jauni seminaristai ir naujas Arkivyskupas – kaip nepamils vieni kitų? O ir vyresnieji, pamatę, kad darbai vyksta, Eminenciją priėmė. Mums net į galvą nešaudavo tokios mintys, kurias ėmė įgyvendinti Arkivyskupas: ir „Betanijos“ vargšų valgyklą įkūrė, ir Motinos bei vaiko namus, ir Šeimos centrą, ir Trinapolyje vietą rekolekcijoms... Ačiū Dievui, kad jau turi naują kunigų kartą, kuri yra pasirengusi jam padėti...

Vysk. Juozas Tunaitis

O Jėzau,
Amžinasis Aukščiausiasis Kunige,
paslėpk ir saugok savo Švenčiausioje Širdyje visus kunigus.
Išlaikyk be dėmės jų pateptas rankas,
kuriomis jie kasdien liečia Tavo Švenčiausiąjį Kūną.
Išsaugok tyras jų lūpas,
kuriomis jie geria Tavo brangiausiąjį Kraują.
Išlaikyk jų širdis,
paženklintas Tavo kunigiškos garbės neišdildoma žyme,
tyras ir laisvas nuo žemės purvo.
Tegul jie dega Tavąja meile ir tepalieka Tau ištikimi.
Saugok juos nuo sugedusio pasaulio.
Suteikęs jiems duonos ir vyno perkeitimo galia,
pakeisk jų širdis.
Palaimink jų darbus gausiu derliumi,
o po mirties suteik jiems amžinosios garbės vainiką.

Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresė

GANYTOJIŠKAS LAIŠKAS

MOTIEJUS VOLONČEVSKIS,

iš mielaširdystės Dievo ir loskos Stalyčios Apaštalu
Vyskupas,
*visus kunigus su zokaninkais vyskupystės mūsų
ir visus Kristaus tikinčiuosius sveikinu
ir piemenišką žegnonę duodu!*

Tėvas Šventasis, sėdįs šiandien ant Stalyčios Apaštalu, Pijus IX, būdamas slaptinėj savo, 28 d. birželio 1849 meto priemiesty Neapolio, pakėlė mane į vyskupus. Ir taip galingu Dievo parėdymu nesitikėtai palikau Piemeniu jūsų. *Ir puolė burta ant Motiejaus* (Apd 1, 26).

Ką jaučiu širdy savo nuo to laiko, kuriame gavau žinią apie aukštą mano dalį, nevalioju skubiai ištarti. Silpnumas mano paties, atsakymas Dievui už kožną vieną iš jūsų, baimė sūdo Viešpaties, – visa tai visuomet stovi akysu mano ir nemaž baido. Tame prispaudime mano tuo tik pasikliaunu, jog pakėlimas manęs į piemenis dūšių žmonių turi būti iš rankos Viešpaties. Tuomi, sakau, pasikloves priėmiau ant kukšteros savo sunkybę, katros priimti nesizganduotų ir patys aniolai. Tas įsidėjimas ramina mane ir liepia tikėti Dievą kaip pradėjo taip pabengsiant maniep gerą darbą.

Kad vienokiai viltis mano nebūt per daug didi, vienu įtempimu maldose savo nepaliausiu glaboti Viešpaties, idant man, menkam tarnui savo, suteiktų tvirtybę ir pats padėtų nešti naštą piemeniškos vyresnybės. Nuo jūsų taipogi, mieliausios avelės mano, pagalbos dvasiškos reikalauju. Visų pirma jūs, dievobaimingi kunigai, kurie drauge su manim darbuojatės apie išganyką dūšių, niekuomet neužmirškite paminėti manęs švenčiausioj mišių apieroj tarydami „ir vyskupą mūsų Motiejų“. Lygia dalia, karštose maldose jūsų, šaukit prie aukščiausio piemenies dūšių žmonių Išganytojo Viešpaties, kad man naujai pradedančiam darbą apaštališką suteiktų reikalingą mandrybę ir išmintį, kad Dvasia Švenčiausia gausiai aprėdytų mane dovanomis savo, idant stengčiau šviesti jums geru pavezdu ir darbuose kunigiško pašaukimo ištikimu būti jūsų pravadinuku.

Jūs, žmonelės meilingi katalikai, visų brangiausia avinyčia ir abliubinyčia mano, kurie užvis norėjot vyskupo, kurie verkėt prisiminę siratystę savo, kurie labiausiai reikalaujat gerų vadovų kely išganyimo, neužmirškite manęs maldose savo, melskit Visagalinčio Dievo, kad mums, ieškantiems išganyimo jūsų, priduočiau stiprumo ir suteiktų gerų padėtojų, dievobaimingų kunigų, katrie akivaizdoj mūsų diena ir naktis neštų jums pagalbą dvasišką.

Dabarčiai atgręždamas balsą mano taviem, visokio pašaukimo, padėjimo ir amžiaus pavestos man nuog Dievo vyskupystės moteriškos ir vyriški katalikai, sveikinu jus su tikrai tėviška ir piemeniška malone, vienkart gi išpažįstu, jogei nuo dienos pašventinimo mano į vyskupus tapot mieliausia mano Kristuje abliubinyčia; todėl dieną ir naktį už jūsų gerą dvasišką steigti neigi melsti už jus Dievą niekuomet neperstosiu. To tik nuo jūsų reikalauju, kad ir jūs iš savo pusės mylėtumėt piemenis savo, nedabotumėt jų ydų, bet melstumėt nuo Viešpaties pagausinimo visokios jiems dorybės. Klausytumėt jų persergėjimų ir godotumėt, arba šėnavotumėt, tuos, kurie turi išduoti Dievui skaitlių už dūšias jūsų. Tūrėkitės vieros ir toliau. Tūrėdamos tos vieros šventos, gyvenkit priderančiai pagal jos įstatymus; nesgi *viera be gerų darbų numirusi yra*, kaip sako Jokūbas apaštalias (2, 26). Visą švento, visą padoraus, visą teisingo ir gero garsmo arba šlovės numylėkit, prigluskite prie gerų darbų, nesgi alūžna dangų pramuša ir atidaro, alūžna daro žmones vertais mielaširdystės Dievo, kaip skelbia apkārūnavotas pranašas: *pagirtas dabojaš reikalingą ir ubogą, dienoj piktoj išgelbės jį Viešpats* (Ps 40, 1). Tegul paklusnumas visokioms vyresnybėms valdo žingsnius jūsų. Ponai, sugėbėkit apiprekioti darbus žmonių jūsų, prisidėkit prie jų gero pagal dūšią ir kūną. Neniekinkit jų atmindami, jogei akysu Dievo visi

esame tokie. Žmonės, godokit ponus savo, nes anie jus gynoija ir suteikia žemę. Žodžiu sakant, tarp visokio pašaukimo meilingos avinyčios mūsų tegul bus baimė Dievo, meilė artimo, paklusnumas dvasiškoms ir nedvasiškoms vyresnybėms ir prisirišimas prie vieros katalikų. Tegul visi taip padoriai elgias, kaip elgės senų dienų žemaičiai, kad dabarčiai it senovėj mūsų šalis teisingai galėtų vadintis dievobaiminga.

Oi! Kaip būčiau laimingu, kad tas pirmas piemeniškas balsas mano, pakliūdamas į ausis avelių mano, pakliūtų vienkart į širdis ir protą jūsų, ant galo atneštų tuos blagus vaisius, kurių, išduodamas tą gromatą, meldžiau, meldžiu ir melsiu Viešpaties per kiauras dienas gyvenimo mano.

Ant galo norim, kad po visam atgiedotų giesmę *Tave Dievą garbinam*, o tai dėl to, kad visi padėkavotumėt Dievui už neapleidimą vyskupystės mūsų ir išmelstumėt visokio gero. Giedant giesmę visais varpais pridera skambinti.

Malonė Viešpaties mūsų Jėzaus Kristaus ir meilė Dievo ir draugystė Dvasios Šventos tegul bus su jumis visais. Amen

Iš: VALANČIUS M., *Ganytojiški laiškai*, Vilnius 2000.

Redaktorius: Mykolas Sotničenka
Maketuotojas: Andžejus Jasinskas
Fotografas: Edgaras Vegys

Mūsų adresas:

Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarija
Kalvarijų g. 325
LT – 08420 Vilnius
tel. (8 – 5) 279 62 77
El. paštas: teesie@vks.lcn.lt